

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Ваня Куздова Банабакова

в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни
науки“,

професионално направление 3.7. „Администрация и управление“,

научна специалност „Организация и управление извън сферата на
материалното производство”,

Национален военен университет „Васил Левски“,

гр. Велико Търново

на дисертационен труд с автор

Гент Арбнор Беголи

**НА ТЕМА: „Функционален анализ на работата на културните
институции в Република Косово“**

представен за придобиване на образователно-научна степен

„Доктор“

по професионално направление 3.7. Администрация и управление,

докторска програма „Организация и управление извън сферата на
материалното производство (Публична администрация)”

Основание за написване на становището: Заповед на Ректора на СА „Д. А.
Ценов“ - Свищов № 287/24.04.2024 г. за назначаване на научно жури и Протокол №
1 от 26.04.2024 г. от първото заседание на научното жури

2024 г.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на тема „Функционален анализ на работата на културните институции в Република Косово“ е насочен към изследване на значението, състоянието, функциите, тенденциите и възможностите за развитие на културните институции в Р Косово.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 176 страници, от които 144 страници основен текст и включва увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и четири приложения. В дисертационния труд са представени 14 таблици и 15 фигури. Използвани са 107 източника на български, руски, английски и други езици.

Представеният дисертационен труд отговаря на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

2. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд изследва актуална за света и конкретно за Р Косово научна проблематика, свързана със значението на културните институции за социално-психологическото и икономическото развитие.

Актуалността на темата на дисертационния труд и самата разработка се определя от редица предпоставки и условия като: от края на 20 век Западните Балкани са очертано кризисен регион в Европа; след 2000 г. в региона настъпват редица политически промени, които позволяват на отделните държави да се стабилизират до известна степен, но все още са налице много нерешени проблеми като визови ограничения, неофициални граници, чужди протекторати и други; паралелно с това, въоръжените конфликти в региона и в резултат на тях, унищожаване на инфраструктура и други негативни ефекти са довели населението до състояние на омраза, предразсъдъци и високи нива на нерационално социално поведение; като евентуален начин за преодоляване на тези негативни последици се явява развитието на културата и изкуството с цел да окажат благотворно влияние върху социално-политическата и икономическата система; управлението на културните институции, предлагащи продукти и услуги с културно-образователен характер в региона следва да се развива като се основава на опита на по-напредналите страни от Европа, но като се отчитат националните традиции, социално-политически, религиозни, етнически и други специфики с цел да се запази културната идентичност и други.

Научната и научно-приложна значимост на дисертационния труд се определя от това, че липсват научни изследвания в насока извършване на функционален анализ на културните институции в Р Косово и респективно утвърдена методика за такъв анализ като основа за начертаване на адекватни стратегии за тяхното развитие.

Тези предпоставки и условия налагат необходимостта от научно изследване, насочено към анализ на културните институции в Р Косово в насока идентифициране на тяхната функционалност.

Това определят актуалността и значимостта за теорията и практиката на темата на дисертационния труд и самата разработка.

В увода е обоснована актуалността на темата и са дефинирани точно и ясно обекта и предмета на изследването; неговата цел и шест научноизследователски задачи.

Дисертационният труд е разработен на основата на **изследователската теза**, че функционалният анализ на културните институции може да се използва като един от инструментите за изследване на съответствието между регламентираните функции на културните институции в Р Косово и фактическото им изпълнение с цел да се усъвършенстват работните процеси в културните институции и тяхната координацията и да се разработят стратегии за развитие.

При разработване на дисертационния труд и за постигане на целта, решаване на научноизследователските задачи и доказване на изследователската теза са използвани научно-изследователски подходи и методи като: индукция, дедукция, сравнителен и критичен анализ, експертни оценки, методи за събиране на вторична информация и първична информация – методи на допитването (анкета и интервю) и метод на наблюдението, статистически методи за обработка и анализ на информацията и други.

Теоретична и методологична основа на дисертационното изследване са трудовете на водещите учени в областта на управлението и управленския анализ.

Във увода на дисертационния труд са дефинирани и три ограничителни условия, при които е проведено изследването.

В първа глава на дисертационния труд авторът прави сравнителен и критичен анализ на теоретичните постановки, свързани с взаимовръзката и взаимообословеността на понятията култура на управлението и управление на културата. Очертана е ролята на държавата, която трябва да насърчаване, стимулира и подпомага развитието на културните връзки в обществото, с цел да интегрира културата в социалното и икономическото развитие. Изведени са приложимите модели на управление на културата и основните функции на културните институции.

Във втора глава авторът на дисертационния труд разглежда същността, значението и спецификата на функционалният анализ и предлага адаптирана методика за осъществяване на такъв анализ (на основата на прилагани методики за функционален анализ в други направления в публичния сектор) в културните институции в Р Косово. Направен е обзор на културните институции в Р Косово като са открити

техните характеристики, значение, особености, начини и възможности за финансиране.

Трета глава е с научно приложен характер. В нея авторът е разработил SWOT – анализ на културните институции в Р Косово на основата на проучване, чрез анкета в 17 културни институции от Р Косово – които са основни и значими за страната, като от всяка институция са анкетирани по трима респонденти по метода „Делфи“. Проведената анкета е разработена така, че резултатите от нея да служат и за разработването и на функционален анализ по предложената от автора във втора глава методика, като са изследвани 4 общоуправленски функции и 11 специфични функции на културните институции в Р Косово. На основата на направените анализи са разработени 30 възможни стратегии за развитие на културните институции в Р Косово и са предложени критерии за избор на най-адекватните стратегии.

В резултат на изследванията в края на трите глави са направени задълбочени обобщения и изводи, а в края на трета глава са дадени и препоръки за усъвършенстване и развитие.

В заключението на дисертационния труд са обобщени постигнатите научни и научно-приложни резултати от направеното изследване.

Съдържанието на дисертационния труд напълно отговаря на неговата тема. Поставените цел и научноизследователски задачи са цялостно постигнати. Първа глава решава първа и втора научноизследователски задачи, чрез втора глава е решена трета научноизследователска задача, а трета глава решава четвърта, пета и шеста задачи.

Изследователската теза е доказана на основата на проведени емпирични проучвания и статистически анализи.

Дисертационният труд е разработен последователно и логично. Отделните глави са добре балансирани. Авторът владее много добре терминологията по разглежданата проблематика, провел е емпирични проучвания и е използвал статистически методи за обработка на информацията и анализ. Дадени са иновативни научни предложения с приложен характер за успешното развитие на културните институции в Р Косово и за повишаване на тяхното значение в социално-икономически аспект.

Дисертационният труд съдържа значими научни и научно приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че неговият автор притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Авторът предлага значими научно приложни решения на важен практически проблем със социално-културна и икономическа значимост.

Считам, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискването на чл. 27, ал. 1 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

Обемът на дисертационния труд е оптимален, от гледна точка на цялостност и завършеност на научното изследване и от гледна точка на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС Доктор.

Разработеният дисертационен труд е лично дело на автора. Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата и нямам съмнения за такова.

Авторефератът е разработен в обем от 45 страници. Той отразява коректно съдържанието на дисертационния труд на тема „Функционален анализ на работата на културните институции в Р Косово“, и включва задължителните научни и научно-приложни приноси и списък с научните публикации по темата.

3. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд съдържа **научни и научно-приложни приноси**. Приемам формулираните от автора на дисертационния труд научни и научно-приложни приноси.

Като най-значим се открояват следните **научни приноси**:

- Направен е сравнителен и критичен анализ и са доразвити отделни елементи от наличното знание в областта на културата на управлението и управлението на културата.
- Дефинирани са особеностите на управленските функции, извършвани в културните институции и е направена систематизация на специфичните функции, изпълнявани от тях.

Като най-значими се открояват следните **научно-приложни приноси**:

- Изведени са силните и слабите страни, ограниченията и възможностите за развитие на културните институции в Р Косово на основата на разработен SWOT - анализ.
- Предложена е адаптирана методика, съобразена със спецификите на обекта на изследване за функционален анализ на културните институции в Р Косово.
- Разработени са възможни стратегии за развитие на културните институции в Р Косово на основата на проведено емпирично проучване на културните институции в Р Косово и разработените SWOT - анализ и функционален анализ.

Така формулираните приноси приемам като значими за науката и практиката.

Научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд могат да се отнесат към следните групи:

- Доразвиване и дообогатяване на актуален научен проблем, свързан с необходимостта от развитие на културните институции в Р Косово и утвърждаване на тяхната роля в социално-икономически аспект;
- доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории и методически подходи;
- приноси за внедряване – методики, алгоритми и модели.

По темата на дисертационния труд авторът е представил 6 научни публикации, от които 5 научни доклада и 1 научна статия. От представените публикации 1 е в съавторство, а другите са самостоятелни. Научните доклади са на английски език и са публикувани в научни издания в чужбина, а научната статия е в научно списание в България. От представените публикации докторантът формира 55 точки при минимален брой изискуеми 30 точки.

Докторантът е участвал в различни научни международни конференции през периода 2018 – 2022 г., проведени в Гърция, Черна гора и България. Също е участвал и в Докторантската научна сесия, проведена в СА „Д. А. Ценов“, Свищов през 2021 г. и други.

С представените научни публикации Гент Арбнор Беголи отговаря на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС Доктор в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, съгласно чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Р България.

Дисертационният труд на тема „Функционален анализ на работата на културните институции в Република Косово“, представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми.

4. Въпроси по дисертационния труд, критични бележки и препоръки

Въпрос:

1. В какъв период от време е направено емпиричното проучване, чрез анкета?

Като бележка мога да посоча липсата на баланс между поставените научноизследователски задачи – за втора глава е дефинирана само 1 задача, докато към трета глава са поставени три задачи. Посочената бележка в никакъв случай не намалява стойността и значимостта на дисертационния труд.

Като препоръка и пожелание към автора на дисертационния труд Гент Арбнор Беголи е продължаване на научноизследователската си работа и издаване на монографичен труд, в който да представи пред по-

широка аудитория научните и научноприложни резултати от своите изследвания.

5. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд и авторефератът към него на Гент Арбнор Беголи отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Р България, Правилника за неговото прилагане, минималните национални изисквания за придобиване на ОНС Доктор по професионално направление 3.7. Администрация и управление и изискванията на СА „Д. А. Ценов“, гр. Свищов.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на Гент Арбнор Беголи на тема „Функционален анализ на работата на културните институции в Република Косово“, и предлагам на уважаемите членове на научното жури, на Гент Арбнор Беголи да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление и научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“.

Изготвил становището:

(проф. д.н. Ваня Бацабакова)

20. 05. 2024 г.

Гр. Велико Търново